

ایران در آستانه
انتخابات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای اجتماعی کشور

جستارهایی در
ایران در آستانه انتخابات

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

آبان ۱۳۹۴

جستارهایی در

ایران در آستانه انتخابات

به سفارش شورای اجتماعی کشور

رصد فرهنگ و اجتماع - ۳

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

آبان ماه ۱۳۹۴

جستارهایی در ایران در آستانه انتخابات / [تهیه و گردآوری] پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، رصد فرهنگ و اجتماع؛ [برای] شورای اجتماعی کشور. - تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۴.

۳۶۶ ص.؛ جدول، نمودار. - (رصد فرهنگ و اجتماع؛ ۳)

موضوع: ۱. ایران. مجلس شورای اسلامی - انتخابات - مقاله‌ها و خطابه‌ها ۲. ایران. مجلس شورای اسلامی - انتخابات - جنبه‌های جامعه‌شناختی ۳. انتخابات - ایران
شناسه افزوده: الف. ایران. وزارت کشور. معاونت اجتماعی. شورای اجتماعی کشور ب. فروست

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج. ۵ / الف / ۱۷۱۶ DSR

رده بندی دیویی: ۰۸۴۴/۹۵۵

جستارهایی در ایران در آستانه انتخابات

شورای اجتماعی کشور؛ پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

نوبت چاپ: آبان ۱۳۹۴

فهرست مطالب

مقدمه / سیدمرتضی میرباقری _____ ۷

■ ■ ■ انتخابات و ملاحظات اجتماعی فرهنگی

- ۱۱ _____ پیچیدگی جامعه و کنش جمعی مردم در ایران / محمد آقاسی
- ۲۱ _____ نگاهی به رابطه روحانیت و مجلس، از مشروطه تا امروز؛ استغنائی سازمان روحانیت از مجلس / حسن اجرایی
- ۳۳ _____ انتخابات پارلمانی، هویت جمعی و امر سیاسی / ریحانه اصلان زاده
- ۴۱ _____ سازمان‌های رفاهی، کنترل سیاسی، شهروندی / رضا امیدی
- ۴۷ _____ تأملی بر مشارکت طبقه متوسط در انتخابات پیش‌رو / یاسر باقری
- ۵۷ _____ پیامدهای نگاه اصلی به جای نگاه آلی به انتخابات در ایران / محمدرضا جوادی یگانه
- ۷۱ _____ اقوام و انتخابات / ابراهیم حاجیانی
- ۸۳ _____ بررسی هویت مورد نظر گفتمان جمهوری اسلامی ایران در قبال زنان / سید محمدمهدی خوبی
- ۹۷ _____ وندالیسم انتخاباتی؛ تخریب اموال عمومی یا تخریب افکار عمومی؟ / محمدمهدی رحمتی
- ۱۰۳ _____ اقتصاد انتخابات مجلس / علی سرزعیم
- ۱۱۱ _____ لنینی شدن فرایند / علیرضا شجاعی زند
- ۱۲۳ _____ امتناع وعده‌های انتخاباتی در سطح ملی / عباس عبدی
- ۱۳۱ _____ مجلس شورای اسلامی و سرمایه اجتماعی / غلامرضا غفاری
- ۱۴۱ _____ تحلیل پیامدهای اجتماعی و فرهنگی انتخابات؛ از منظر منازعات کلامی / محمد جواد غلامرضا کاشی
- ۱۵۱ _____ الزامات مجلس دهم برای بقا و ارتقای ایران / محمد فاضلی
- ۱۶۳ _____ گذار به مردم‌سالاری مستقیم / ناصر فکوهی
- ۱۷۱ _____ دروغ‌گویی در انتخابات؛ اشکال، سطوح، و پیامدها / حسن محدثی گیلوایی
- ۱۹۵ _____ احزاب شه‌ساخته دوره پهلوی و انتخابات / رضا مختاری اصفهانی
- ۲۰۳ _____ انتخابات فرصتی برای انشقاق یا ائتلاف / احمد میدری
- ۲۱۵ _____ ملاحظات درباره انتخابات در ایران / جواد میری
- ۲۲۳ _____ انتخابات و فرهنگ شهرت؛ مشاهیر ورزشی و هنری (سلبریتی‌ها) و انتخابات در ایران / راضیه یاسینی

■ ■ ■ انتخابات و مطالبات

- ۲۳۹ _____ انتخابات و مطالبات زنان / شیرین احمدنیا
- ۲۴۹ _____ انتخابات و مطالبات رأی اولی‌ها / سمیه توحیدلو
- ۲۶۳ _____ انتخابات، آموزش عمومی و مسئله آب / جبار رحمانی

- ۲۷۳ _____ مطالبات در حوزه گاز طبیعی و آینده ایران / مجید عباسی
- ۲۸۱ _____ انتخابات و اقلیت‌های مغفول: صدا و ژئوپلیتیک قومی-دینی / مهرداد عربستانی
- ۲۹۳ _____ رصد اقتصاد هنر ایران در آستانه انتخابات مجلس شورای اسلامی / محمدرضا مریدی

■ ■ ■ انتخابات و رسانه‌ها

- ۳۰۱ _____ رویکرد شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای به انتخابات ایران / عبدالله بیچرانلو
- ۳۰۹ _____ استفاده از ظرفیت پیام‌رسان‌های موبایلی در انتخابات / شادی ضابط
- ۳۱۹ _____ آن‌لاین بدون ایمیل / محمد معماریان
- ۳۳۱ _____ الگوی تبلیغات رسمی انتخابات در ایران با تأکید بر صداوسیما / نوح منوری
- ۳۳۹ _____ ناآرامی در نهاد ناپایدار شبکه همراه / فرشاد مهدی‌پور
- ۳۴۷ _____ رفتار انتخاباتی با نگاهی به مصرف رسانه‌ای / عباس نعمتی
- ۳۵۷ _____ اهمیت ویدئوهای منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی مجازی در آستانه انتخابات مجلس دهم / حسین یزدان‌شناس

■ ■ ■ رصد اقتصاد هنر ایران در آستانه انتخابات مجلس شورای اسلامی

محمدرضا مریدی

عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران

۱. مقدمه

گفته‌ها پیرامون اقتصاد هنر زیاد و برنامه‌ها برای رونق بازار هنر اندک است. برگزاری همایش‌ها و نشست‌های مدیران و یادداشت‌های مطبوعاتی درباره اقتصاد هنر در حال افزایش است، اما تولیدات دانشگاهی برای آن محدود و اندک است. ظاهراً، هنوز اقتصاددانان باور و امیدی به رونق بازار هنر ایران ندارند و این موضوع را از جمله اولویت‌های پژوهشی خود نمی‌دانند. این در حالی است که مدیران فرهنگی و هنرمندان مدام از ضرورت پرداختن به اقتصاد هنر صحبت می‌کنند.

همچون دیگر بخش‌های اقتصادی، هرگاه دولت به فروش موفق نفت در بازار دست نمی‌یابد، رو به سوی بخش خصوصی می‌کند و از رونق اقتصاد غیردولتی و خصوصی‌سازی صحبت به میان می‌آورد. در این شرایط، با کاهش بودجه‌های فرهنگی، بحث از خصوصی‌سازی بخش هنر و تقویت اقتصاد صنایع فرهنگی به عنوان یک راهکار مطرح می‌شود. اما، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در هنر بسیار پرریسک است، زیرا

بلافاصله پس از موفقیت موسمی دولت در فروش نفت، نهادهای دولتی تحت عنوان حمایت از هنر به رقیب اصلی بخش خصوصی تبدیل می‌شود؛ به عنوان مثال، کاهش شدید بودجه دولت در بخش تئاتر موجب شد که بحث خصوصی‌سازی تئاتر با جدیت مطرح و دنبال شود. طی دو سال گذشته، سالن‌های متعدد نمایش در تهران تأسیس شده‌اند، اما اغلب آنها از آینده پیش رو نگران هستند، زیرا با رفع تحریم‌ها و فروش مجدد نفت و افزایش بودجه‌های هنری، دوباره دولت از حضور و فعالیت بخش خصوصی احساس بی‌نیازی می‌کند و با اعمال ممیزی‌های بیشتر، فعالیت بخش خصوصی را به حاشیه می‌برد. در حال حاضر، نه تنها شرایط عرفی و هنجاری در تعیین مرزهای ممیزی تعیین‌کننده است، بلکه ضعف و توان اقتصادی دولت نیز بر شدت سخت‌گیری ممیزی‌ها تأثیرگذار است. رونق اقتصاد هنر مستلزم تضمین امنیت در سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در هنر است.

در شرایط پس از تحریم که همه منتظر گشایش در جریان‌های اقتصادی هستند، هنرمندان نیز به تغییرات امیدوارند؛ این امیدواری فقط برای افزایش بودجه‌های دولتی در بخش هنر نیست، بلکه برای افزایش ثبات و امنیت در سرمایه‌گذاری‌های فرهنگی است. در انتخابات پیش رو، برگزیده شدن کاندیداهایی که عمیقاً به حضور و فعالیت بخش خصوصی باور داشته باشند و اعتماد نهادینه شده به مدیران مراکز غیردولتی داشته باشند، در نظام تصمیم‌گیری اقتصاد هنر و رونق بخشی به بازار هنر نقش اصلی را دارد. اکنون که دولت خود را متولی گفتمان اعتدال می‌داند، بیش از همیشه انتظار می‌رود که رابطه متوازن میان بخش خصوصی و دولتی در محور تصمیم‌گیری‌های دولتی قرار گیرد.^۱ در ادامه، به انتخابات پیش رو و مسائل مرتبط با رونق اقتصادی هنری پرداخته خواهد شد.

۲. اقتصاد هنر در ویت‌ترین‌های انتخاباتی

فضاهای هنری در تهران متمرکز است و هنرمندان به عدالت توزیعی در فضاهای فرهنگی و رویدادهای هنری نقد دارند. فاصله تئاتر و سینمای شهرستان‌ها با مراکز استان بسیار زیاد است، به گونه‌ای که هنرمندان ناگزیر از مهاجرت به تهران هستند؛ این جریان به سکون در حیات هنری دیگر شهرهای ایران منجر شده است. در این بخش به سه انتظار عمده هنرمندان در تحقق رونق اقتصاد هنر و البته وعده‌های انتخاباتی برای تحقق آن اشاره می‌شود.

الف. بخش مهمی از مطالبات در روزهای انتخابات و البته وعده‌های انتخاباتی

در شهرستان‌ها، مربوط به ساخت سالن‌ها و مجتمع‌های فرهنگی است؛ وعده‌هایی که اگرچه توسط نمایندگان پیشین محقق نشده است، همچنان برای رأی‌دهندگان امیدوارکننده است. ساخت فضاهای فرهنگی اولین گام برای رونق‌دادن به اقتصاد هنر است، زیرا سالن‌های مناسب، امکان برگزاری کنسرت‌ها و اجرای نمایش‌ها را فراهم می‌سازد و همین مسئله بستر را برای تأسیس آموزشگاه‌های موسیقی و تئاتر و دیگر مراکز هنری فراهم می‌کند و در نهایت رونق آموزش هنر موجب اشتغال هنرمندان به عنوان مدرس می‌شود. از همین رو، ساخت سالن‌ها و تالارهای هنری نقش مهمی در رونق‌دادن به اقتصاد هنر دارد. اما، ساخت زیربناهای فرهنگی به بودجه‌هایی نیاز دارد که اغلب محدود است و جذب آنها برای شهرستان‌ها دشوار است. لذا، بخش مهمی از کار نمایندگان مجلس چانه‌زنی و رایزنی برای جذب بودجه‌های عمرانی در بخش فرهنگ است.

ب. دولت بزرگ‌ترین حامی و تأمین‌کننده مالی هنر بوده است. اگرچه هنرمندان از نهادهای دولتی و انتظارات دولتی فاصله می‌گیرند، وظیفه دولت را نمایش و خرید آثارشان می‌دانند. از سوی دیگر، منابع محدود دولتی که اقدام به خرید آثار هنری می‌کنند، با انتقادات مهمی همچون سوگیری سیاسی در خرید آثار و رانت در حمایت از آثار هنری مواجه هستند. لذا، یکی از درخواست‌های مهم هنرمندان در گفت‌وگو عدالت‌محور، از بین بردن رانت‌جویی در حمایت‌های هنری است. اما، عدم شفافیت در نظام بودجه و شیوه هزینه‌کردن آن، گمانه‌زنی‌ها و ابهام‌ها را در حمایت‌ها و رانت‌ها تشدید می‌کند. بدیهی است که بخشی از وعده‌های انتخاباتی متوجه این شفاف‌سازی‌ها و رفع ابهامات است.

ج. اقتصاد هنر به صورت نمادین عمل می‌کند؛ یعنی، رویدادهایی همچون حراج تهران و حراج کریستیز با قیمت‌های فروش بالا نشان از موفقیت بازار هنر ایران و رونق اقتصاد هنر دارد. اما، واقعیت این است که سهم اغلب هنرمندان از این بازار کم است و تعداد بسیار محدودی از آثار به موفقیت فروش دست می‌یابند. لذا، انتظار هنرمندان شامل توسعه بازار هنر ایران است. فاصله بسیار زیاد شرایط معیشتی هنرمندان در تهران و شهرستان‌ها و تمرکز تقاضاهای فرهنگی در تهران موجب عدم توازن در نوع فعالیت هنری شده است. تمرکز حیات هنری در تهران موجب تضعیف جریان تولید و مصرف هنر در دیگر نقاط ایران شده است. لذا، یکی دیگر از انتظارات هنرمندان توزیع مناسب‌تر رویدادهای هنری در سراسر کشور است. رویدادهای هنر نه تنها با خود شور و شغف

هنری را می‌آورند، بلکه اندک بودجه‌هایی را نصیب شهرستان‌ها می‌کند که در حاشیه آن برای معیشت هنرمندان مؤثر است. لذا، یکی دیگر از وعده‌هایی انتخاباتی افزایش رویدادهای هنر ملی در حوزه انتخاباتی است؛^۲ وعده‌ای که تحقق آن میسر است و به تصمیم‌گیری و مدیریت پیچیده نیاز ندارد و راه حل موقتی برای رونق محدود بازار هنر در مناطق کوچک ارائه می‌دهد.

وعده‌ها برای رونق اقتصادی هنر نه تنها در ویتترین‌های انتخاباتی نمایندگان مجلس، بلکه در ویتترین عملکرد دولت‌ها نیز دیده می‌شود. همان‌گونه که در پایان دولت دوم آقای خاتمی طرح «حمایت از خرید آثاری هنری» مطرح شد و پس از توقف طولانی در اجرایی شدن آن، در پایان دولت دوم احمدی‌نژاد دوباره این طرح مطرح شد و به تصویب رسید. ظاهراً، دولت‌ها با تصویب طرح‌هایی همچون «طرح خرید آثار هنری»، که بار مالی و انتظارات فرهنگی زیادی به همراه دارد، ناتوانی در اجرای آن را به دولت بعد می‌سپارند.

۳. اقتصاد هنر در برنامه ششم توسعه و جایگاه تصمیم‌ساز مجلس

تأسیس موزه‌های خصوصی، تقویت حمایت‌ها برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تأسیس هتل‌ها و مجتمع‌های فرهنگی، تسهیل صادرات محصولات فرهنگی و تأسیس شرکت‌های هنرینیان از جمله مهم‌ترین انتظارات جامعه فرهنگی از تصمیم‌گیران توسعه کشور است؛ به عنوان مثال، پیگیری برنامه‌هایی چون «شهر خلاق» به هویت بین‌المللی فرهنگ و هنر ایران کمک بسیار خواهد کرد؛ همان‌گونه که در حال حاضر اصفهان به عنوان شهر خلاق صنایع‌دستی و تبریز به عنوان شهر خلاق فرش به ثبت جهانی رسیده‌اند. ثبت جهانی این شهرها موجب رونق گردشگری و اقتصاد صنایع‌دستی و افزایش رویدادهای هنری خواهد شد. در دوران پیش رو، رقابت میان استان‌هایی که پتانسیل گردشگری دارند و رایزنی‌ها برای جذب تسهیلات مرتبط با توسعه گردشگری میان نمایندگان مجلس افزایش خواهد یافت.

یکی از رویدادهای مهم در عرصه مدیریت کشور، تصویب برنامه ششم توسعه است که امیدواری‌های تازه‌ای در رونق اقتصاد هنر به وجود آورده است، به‌ویژه اینکه به صنعت ایرانگردی به عنوان یکی از اصول سیاست‌های توسعه کشور توجه شده و یکی از ۱۲ محور اصلی در برنامه ششم توسعه است. قرار است تا پایان برنامه ششم، صنعت گردشگری به توسعه پایدار دست‌یابد و ایرانگردهای خارجی حداقل به پنج برابر افزایش یابند. این اولویت چشم‌انداز تازه‌ای به اقتصاد فرهنگ داده است.

از دیگر طرح‌های مهم پیش رو در برنامه ششم توسعه اجرایی شدن طرح «پیوست فرهنگی» است که بر اقتصاد هنر تأثیر خواهد داشت. یکی از بندهای اصول کلی سیاست‌های برنامه ششم (بند ۷۰) بر نقشه مهندسی فرهنگی و پیوست فرهنگی تأکید دارد. در برنامه پنجم نیز بر اجرایی شدن پیوست فرهنگی تأکید شده بود و نگارش آن به شورای عالی انقلاب فرهنگی سپرده شد. طرح پیوست فرهنگی به معنای هزینه کردن بخشی از سرمایه‌گذاری‌های صنایع بزرگ در بخش فرهنگ است. هر طرح صنعتی و معدنی منجر به خسارت‌هایی در بافت اجتماعی و فرهنگی پیرامون خود می‌گردد؛ لذا، باید برای کاهش آسیب‌ها و افزایش کارایی‌ها، سرمایه‌گذاری و هزینه گردد. احتمالاً، جهت‌دادن به شیوه هزینه‌کردن سرمایه‌های مرتبط با پیوست فرهنگی، با مذاکرات و چانه‌زنی‌ها همراه باشد؛ چانه‌زنی‌هایی که نمایندگان مجلس آن را با انتظارات فرهنگی مردم مناطق پیرامونی طرح همراه می‌کنند.

اجرای طرح پیوست فرهنگی یک فرصت تاریخی مهم برای اقتصاد فرهنگ به خصوص برای بخش صنایع دستی روستایی است، زیرا اغلب طرح‌های صنعتی و معدنی در مناطق دور از شهرها و پیرامون روستایی احداث می‌شوند. اجرای این پروژه‌های ملی معمولاً بافت سنتی و تاریخی روستاهای مجاور را از بین می‌برد؛ لذا، باید پیوست فرهنگی متناسب با بافت روستایی تعریف شود. نمی‌توان در پیوست فرهنگی روستاها فقط پیش‌بینی ساخت مسجد کرد؛ بدیهی است که روستا مسجد دارد. نمی‌توان برای روستا سالن سینما ساخت، زیرا اغلب متناسب با بافت منطقه نیست، بلکه پیوست فرهنگی باید در ارتباط با صنایع دستی و دستاوردهای سنتی روستا باشد تا این دستاوردهای فرهنگی در سایه ساخت پروژه‌های ملی امکان حیات و رشد مجدد یابند.

یکی از طرح‌هایی که تصویب آن همچنان با چانه‌زنی‌ها و رایزنی‌ها در مجلس همراه است، اجرای طرح نیم‌هزارم (۰/۰۵) درصد اعتبارات است که امیدهای زیادی به اجرای آن و رونق‌دادن بازار هنر است. در برنامه چهارم توسعه، ماده ۱۰۴ (بند ۵) آمده بود که «به دولت اجازه داده می‌شود تا نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون را با پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید»؛ همچنین در همین ماده (بند ۵) آمده بود که «کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مجازند، تا یک درصد (۱٪) از اعتبارات احداث بناها و ساختمان‌های خود را برای طراحی، ساخت، نصب و نمایش

آثار هنری متناسب با فرهنگ دینی و ملی و یادمان‌های دفاع مقدس در همان طرح صرف نمایند.»

پیگیری برای تصویب و اجرای این بند در طول برنامه چهارم ادامه یافت و آیین‌نامه اجرای این طرح سال ۱۳۸۵ به تصویب هیئت وزیران رسید، اما اجرای آن عملیاتی نشد. از آنجاکه این بند در برنامه پنجم وارد نشد، این طرح از طریق مجلس به تأیید رسید تا امکان اجرای آن فراهم گردد. در طول دولت یازدهم نیز معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی همچنان تلاش کرد که قید «مجاز» را در این آیین‌نامه به «الزام» تغییر دهد، به گونه‌ای که سازمان‌های دولتی ملزم به هزینه کردن در بخش فرهنگ گردند. با این حال، اجرای «طرح خرید آثار» با تجربه‌های مثبتی همراه نبوده است، زیرا نگرانی‌هایی از جهت‌گیری‌های سیاسی در خرید و رانت در خرید آثار گزینش شده برای جامعه هنری وجود دارد. همچنین، قیمت‌گذاری‌های مبهم در بازار آثار هنری موجب شده است که مدیران کمتر به خرید آثار هنری گرایش داشته باشند، زیرا ارائه فاکتورهای خرید آثار هنری همواره با ابهام همراه بوده است (عدم ارائه اظهارنامه‌های مالیاتی توسط نگارخانه‌ها موجب شده است که فاکتورهای فروش گالری‌ها اعتبار مالی نداشته باشد و اغلب از سوی ذی‌حسابان مورد ابهام و اشکال قرار می‌گیرد).

رویداد مهم دیگر که در مجلس شورای اسلامی بعدی به بحث گذاشته خواهد شد، موضوع پیوستن ایران به معاهده برن است. پیوستن به معاهده برن موافقان و مخالفان خود را دارد و در سال‌های گذشته بارها در نشست‌های مشترک میان موافقان و منتقدان با نمایندگان تلاش شد که ابعاد و پیامدهای مثبت و منفی معاهدات برن ارزیابی شود.^۳ حتی در گامی بزرگ‌تر قرار است که پیوستن به کنوانسیون برن مقدمه پیوستن به سازمان تجارت جهانی باشد. در مجموع، امیدواری‌های برای پیامدهای پیوستن به کنوانسیون برن بیش از مضراب آن است. با این حال، تصمیم‌گیرندگان در این مسئله نمایندگان مجلس بعدی خواهند بود. لذا، بهتر است که کاندیداها در مواضع انتخاباتی به این مسئله نیز بپردازند و حتی نمایندگان از این منظر مورد پرسش قرار گیرند.

واقعیت این است که مباحث پیرامون اقتصاد هنر در حاشیه وعده‌های انتخاباتی قرار دارد؛ اغلب نمایندگان بر اهمیت این بحث و راهکارهای رونق‌دادن به بازار هنر آگاه نیستند. لذا، لازم است که طرح مطالبات هنرمحور از سوی رسانه‌ها بیشتر دنبال شود و فعالان اجتماعی در طرح و بحث آن کوشا باشند. در پایان باید امیدوار بود اکنون که دولت تصمیم جدی به برنامه‌ریزی در اقتصاد هنر دارد و صندوق اعتباری هنر

در تلاش است که تعاملات بیشتری با نهادهای پولی (بانک‌ها و مؤسسات دولتی و خصوصی) داشته باشد، نمایندگان در مجلس بعدی بتوانند زیرساخت‌های حقوقی و ساختار مدیریت کلان را برای اعتمادسازی در سرمایه‌گذاری هنر فراهم آورند.

پی‌نوشت

۱. آقای روحانی در سخنرانی‌های انتخاباتی خود اعلام کرده بودند که: «معتقدم هنرمندان ما می‌توانند هدایتگر باشند و راه را بر جامعه و دولت نشان دهند. کار هنر را نباید به «دستوربگیر» بسپاریم. کار فرهنگ را باید به اصحاب هنر بسپاریم؛ به کسانی که هنر را تجربه کردند و در فضای هنر زندگی کرده‌اند و من معتقدم این مردم هستند که به کار هنرمند ارزش می‌دهند».

۲. اگرچه در وعده‌های انتخاباتی آقای روحانی نیز بر تمرکززدایی از پایتخت تأکید شده است و گفته‌اند: «مهم‌ترین راهکار برای حل بسیاری از مشکلات را تمرکززدایی می‌دانم».

۳. کنوانسیون یا معاهدهٔ برن یک معاهدهٔ بین‌المللی در خصوص حق تکثیر و حق مؤلف است و کشورهای امضاکننده را ملزم می‌کند که آثار پدیدآورندگان سایر کشورهای عضو معاهده را همچون آثار پدیدآورندگان تبعهٔ خود، مورد حمایت کپی‌رایت قرار دهند. مخالفان پیوستن ایران به این معاهده معتقدند که ایران بیش از آنکه تولیدکنندهٔ علم، فرهنگ و محصولات این حوزه باشد، مصرف‌کننده است و پیوستن ایران به این کنوانسیون هزینه‌های بسیاری را به دولت و مردم تحمیل خواهد کرد. اما در حال حاضر، گسترهٔ نشر و بازنشر فرامرزی شده و پیوستن ایران به این معاهده سودآوری زیادی برای صنعت نشر آثار نوشتاری و شنیداری به همراه دارد و به تقویت زیرساخت حقوقی اقتصاد فرهنگ منجر می‌شود.